Paramedical Sciences and Military Health
Volume 16, Number 2, 2021

Original Article

The Effect of Holding Professional Ethics Training Course in the Curriculum of Laboratory Science Students of Hamadan University of Medical Sciences in 2020

Elahe Mousavi[1], Hossein Vakilimofrad[2], Fatemeh Amiri[3]*

[1] Department of Operating Room, Faculty of Allied Medical Sciences, Ilam University of Medical Sciences, Ilam, Iran
[2] Department of Library and Information Sciences, Faculty of Allied Medical Sciences, Hamadan University of Medical Sciences, Hamadan, Iran
[3] Department of Medical Laboratory Sciences, Faculty of Allied Medical Sciences, Hamadan University of Medical Sciences, Hamadan, Iran

Abstract

Introduction: Teaching professional ethics is very important in university courses. Considering that the mentioned course has not been seen in the curriculum of undergraduate students in laboratory sciences, we decided to hold a professional ethics course for the above students. Then we decided to evaluate the mentioned course.

Methods and Materials: This quasi-experimental study was performed on 32 laboratory science students by census sampling method. The evaluation of the project was performed using the Creek Patrick evaluation model questionnaire (in the areas of reaction, learning, behavior and academic outcomes) that students answered 45 questions. The obtained data were analyzed using independent t-test and One-way ANOVA in SPSS software.

Results: The average overall evaluation score of laboratory science students in the professional ethics is 190.09 with a standard deviation of 15.98, which is excellent based on the evaluation indicators. There is no significant difference in the average evaluation score in term of diploma major, gender and age.

Discussion and Conclusion: The results of the study showed that teaching professional ethics is essential for laboratory science students. Therefore, it is recommended to include this training course in the laboratory science curriculum.

Keywords: Curriculum, professional ethics, Laboratory Sciences

[Downloaded from jps.ajaums.ac.ir on 2026-10-06]

*(Corresponding Author) Fatemeh Amiri, Department of Medical Laboratory Sciences, Faculty of Allied Medical Sciences, Hamadan University of Medical Sciences, Hamadan, Iran. E-mail: amirif2012@gmail.com

مجله علوم پیراپزشکی و بهداشت نظامی
سال شانزدهم، شماره دو، ۱۴۰۰

مقاله تحقیقاتی

تاثیر برگزاری دوره آموزشی اخلاق حرفه‌ای در برنامه درسی دانشجویان علوم آزمایشگاهی دانشگاه علوم پزشکی همدان در سال ۱۳۹۹

الهه موسوی[۱]، حسین وکیلی مفرد[۲]، فاطمه امیری[۳]*

[۱] گروه اتاق عمل، دانشکده پیراپزشکی، دانشگاه علوم پزشکی ایلام، ایلام، ایران
[۲] گروه کتابداری و اطلاع رسانی پزشکی، دانشکده پیراپزشکی، دانشگاه علوم پزشکی همدان، همدان، ایران
[۳] گروه علوم آزمایشگاهی، دانشکده پیراپزشکی، دانشگاه علوم پزشکی همدان، همدان، ایران

چکیده

مقدمه: آموزش درس اخلاق حرفه‌ای در دوره‌های تحصیلی دانشگاهی از اهمیت به سزایی برخوردار است. با توجه به این که دوره مذکور در برنامه درسی دانشجویان مقطع کارشناسی رشته علوم آزمایشگاهی در نظر گرفته نشده است، بر آن شدیم که دوره آموزشی اخلاق حرفه‌ای را جهت دانشجویان فوق برگزار نموده و سپس دوره مذکور را ارزیابی کنیم.

مواد و روش‌ها: این مطالعه نیمه تجربی به روش نمونه گیری سرشماری بر روی ۳۲ نفر دانشجوی علوم آزمایشگاهی انجام گرفت. ارزشیابی طرح نیز با استفاده از پرسشنامه مدل کریک پاتریک (Kirkpatrick Evaluation) (در حیطه‌های واکنش، یادگیری، رفتاری و نتایج دانشگاهی) بود که دانشجویان به ۴۵ سوال آن پاسخ دادند. داده‌های حاصل نیز با استفاده از آزمون‌های آماری تی مستقل و تحلیل انحراف معیار در نرم افزار SPSS تجزیه و تحلیل شدند.

یافته‌ها: میانگین نمره کلی ارزشیابی دانشجویان علوم آزمایشگاهی از برنامه درسی اخلاق حرفه‌ای ۱۹۰/۰۹ با انحراف معیار ۱۵/۹۸ بود. با توجه به شاخص‌های ارزشیابی (نمره ۴۵ تا ۹۰: ضعیف، نمره ۹۰ تا ۱۳۵: متوسط، نمره بالاتر از ۱۳۵: عالی)، ارزشیابی دانشجویان مورد بررسی از برنامه درسی اخلاق حرفه‌ای در حد عالی بود. میانگین نمره اخلاق حرفه‌ای در گروه‌های مختلف به تفکیک مدرک تحصیلی دیپلم، جنس و سن، اختلاف معنادار نداشت.

بحث و نتیجه گیری: نتایج حاصل از مطالعه نشان داد که آموزش درس اخلاق حرفه‌ای برای دانشجویان علوم آزمایشگاهی امری ضروری به نظر می‌رسد؛ لذا گنجاندن این دوره آموزشی در برنامه درسی رشته علوم آزمایشگاهی پیشنهاد می‌شود.

کلمات کلیدی: برنامه درسی، اخلاق حرفه‌ای، علوم آزمایشگاهی

مقدمه

یکی از مهم‌ترین و حساس‌ترین حیطه‌های تصمیم‌گیری در نظام آموزشی، حیطه برنامه‌های آموزشی و درسی است (۱). تداوم دگرگونی‌ها در سیستم بهداشت و مراقبت سلامتی، تکنولوژی‌ها، پروفایل جمعیتی، انتظارات و تقاضاها منجر به درک این موضوع شده است که آموزش دانشجویان علوم پزشکی و در نتیجه برنامه درسی آن‌ها باید مورد بازنگری و حتی شاید تغییرات عمده قرار گیرد (۲). حمایت و پشتیبانی اساتید برای توسعه برنامه درسی از شروع فرایند تغییر تا رسیدن به اهداف مورد نظر ضروری می‌باشد، در واقع بهبود برنامه ریزی درسی، تنها از طریق تفکر باز و ملاحظات اندیشمندانه جهت توسعه برنامه درسی و همچنین توجه صادقانه نسبت به عوامل تاثیرگذار قابل کنترل، اتفاق می‌افتد.

* (نویسنده مسئول) فاطمه امیری، گروه علوم آزمایشگاهی، دانشکده پیراپزشکی، دانشگاه علوم پزشکی همدان، همدان، ایران.
آدرس الکترونیکی: amirif2012@gmail.com

[Downloaded from jps.ajaums.ac.ir on 2026-10-06]

توجه به ارزش‌های فردی و جمعی اساتید، میزان وسعت تغییر و توسعه مورد نیاز در برنامه درسی و هم چنین توجه به چارچوب زمانی برای انجام این تغییرات و اصلاحات، از عوامل تاثیرگذار بر جلب موافقت و رضایت اساتید و در نهایت توسعه برنامه ریزی درسی می‌باشند. به طور کلی ایده در ذهن گروه کوچکی از استادان شکل می‌گیرد که اغلب بر این باورند برنامه درسی موجود نمی‌تواند دانشجویان را جهت رویارویی با موضوعات و مشکلاتی که بعد از فارغ‌التحصیلی در جامعه و محیط‌های مراقبت سلامتی با آن‌ها مواجه می‌شوند به طور کامل آماده نماید؛ لذا برای جلب مشارکت و حمایت همه اساتید و کارکنان آموزشی دانشگاه در اصلاح برنامه درسی فعلی، باید دلایل لزوم تغییر و اصلاح برنامه درسی، دامنه وسعت این تغییرات و زمان مناسب برای انجام آن‌ها به طور شفاف و عینی توضیح داده شود (۳).

تحولات فزاینده در ابعاد گوناگون جامعه و گسترش علوم و دانش بشری در حوزه علوم پایه آزمایشگاهی، نیاز به بازنگری و تغییر در برنامه‌های درسی دانشجویان علوم آزمایشگاهی را ضروری می‌نماید. از طرفی تعلیم و تربیت افرادی که پس از دانش‌آموختگی بتوانند با انجام وظایف خود و پایبندی به اصول حرفه‌ای در راه ارتقای سلامت گام بردارند از مسئولیت‌های دانشگاه‌های علوم پزشکی می‌باشد. بنابراین آموزش درس اخلاق حرفه‌ای در دوره‌های تحصیلی دانشگاهی از اهمیت بسزایی برخوردار است (۴). فارغ‌التحصیلان رشته علوم آزمایشگاهی به عنوان یکی از ارائه دهندگان خدمات سلامت، در قبال نفس و جان گیرندگان خدمات مسئولیتی ویژه دارند. با افزایش روز افزون تعداد و تنوع تست‌های آزمایشگاهی در سال‌های اخیر، نقش و جایگاه علوم آزمایشگاهی در شناسایی و ارزیابی علل ایجاد بیماری‌ها اهمیت بیشتری پیدا کرده است. انجام آزمایش‌های پزشکی در کمال صحت، دقت و سرعت و با استفاده از روش‌های روز دنیا و هم چنین، توجه به حفظ حقوق، رعایت امانت و کرامت انسانی گیرندگان خدمات از جمله اولویت‌ها و ضرورت‌هایی است که به موازات استقرار سیستم‌های مدیریت کیفیت، می‌تواند تاثیر به سزایی در افزایش رضایت‌مندی مراجعان داشته باشد و از ویژگی‌های یک آزمایشگاه مطلوب به شمار می‌آید (۵).

این فارغ‌التحصیلان که بعدها به عنوان کارکنان آزمایشگاه‌های تشخیصی مشغول به کار می‌شوند ملزم به رعایت اصول رفتاری و اخلاق حرفه‌ای هستند. به دلیل اهمیت مسئله اخلاق حرفه‌ای و پزشکی در آزمایشگاه‌ها، سازمان بهداشت جهانی دستورالعمل‌های کلی در این راستا تدوین کرده است. علاوه بر این هر کشوری می‌تواند با تصویب قوانین و ضوابط خاص، فعالیت‌ها و مسئولیت‌های مورد نیاز را جهت فعالیت کارکنان در بخش‌های مختلف مشخص کند. در ایران نیز منشوری دارای ۵ بند شامل: دریافت شایسته خدمات آزمایشگاهی، دریافت اطلاعات به نحو مطلوب و میزان کافی، حق انتخاب و تصمیم‌گیری آزادانه مراجعان، احترام به حریم خصوصی مراجعان و رعایت اصل رازداری و امانت‌داری و دسترسی به نظام کارآمد رسیدگی به نظام شکایات و پیشنهادات برای علوم آزمایشگاهی وجود دارد (۶).

باتوجه به مطالب ارائه شده و ضرورت پرداختن به مباحث اخلاق حرفه‌ای، عدم وجود درس اخلاق حرفه‌ای در برنامه درسی رشته علوم آزمایشگاهی و احساس نیاز و دغدغه اساتید و دانشجویان، اقدام به اجرا و ارزشیابی درس اخلاق حرفه‌ای در رشته علوم آزمایشگاهی دانشکده پیراپزشکی دانشگاه علوم پزشکی همدان شد.

مواد و روش‌ها

مطالعه به روش مداخله‌ای و نیمه‌تجربی صورت گرفت. این مطالعه با تایید کمیته پژوهش در آموزش مرکز توسعه مطالعات و آموزش علوم پزشکی و تصویب شورای پژوهشی معاونت تحقیقات و فناوری دانشگاه علوم پزشکی همدان با شماره ۹۹۰۷۰۸۴۷۳۱ و موافقت کمیته اخلاق در پژوهش‌ها با کد نمونه‌گیری این مطالعه به صورت IR.UMSHA.REC.۱۳۹۹. ۵۱۷ انجام شد، سرشماری بود و کلیه دانشجویان ترم هفتم (۳۲ نفر) این رشته در نیم‌سال اول سال تحصیلی ۱۴۰۰-۱۳۹۹ که معیارهای ورود به مطالعه شامل: رضایت دانشجو جهت شرکت در پژوهش، شرکت در کلاس‌های آموزش اخلاق حرفه‌ای یا دریافت و مطالعه منابع و محتوای آموزشی معرفی شده را داشتند در مطالعه شرکت نمودند. معیارهای خروجی نیز دانشجویان دیگر ترم‌های تحصیلی که درس مدیریت آزمایشگاه را اخذ نکردند و در نهایت پرسشنامه را تکمیل نکردند در نظر گرفته شد. برنامه مدرس طبق طرح درس ارائه شده به مدت یک ترم اجرا شد. بدین ترتیب مدرس بر اساس اهداف آموزشی ۴ جلسه

[Downloaded from jps.ajaums.ac.ir on 2026-10-06]

(۸ ساعت) به تدریس مفاهیم مهم اخلاق پزشکی/ حرفه‌ای برای دانشجویان توصیف شده در بالا پرداخت. موضوعات مورد بحث در طی این جلسات شامل: آشنایی با اخلاق حرفه‌ای، آشنایی با اخلاق پزشکی، آشنایی با اخلاق آزمایشگاهی و زمینه‌های کاری بودند. ارزشیابی طرح نیز با استفاده از پرسشنامه مدل ارزشیابی کریک پاتریک (در حیطه‌های واکنش، یادگیری، رفتاری و نتایج دانشگاهی) بود (۷). دانشجویان به ۴۵ سوال (۱۷ سوال در حیطه واکنش، ۷ سوال در حیطه یادگیری، ۸ سوال در حیطه رفتاری و ۱۳ سوال در حیطه نتایج دانشگاهی) آن پاسخ دادند. منظور از واکنش، عکس العملی است که فراگیران به کلیه عوامل موثر در اجرای یک دوره آموزشی از خود نشان می‌دهند. این واکنش را می‌توان از طریق پرسشنامه و یا روش‌های معمول دیگر به‌دست آورد. واکنش، چگونگی احساس شرکت‌کنندگان را در مورد برنامه آموزش (رضایت) اندازه‌گیری می‌کند (۷). یادگیری عبارتند از: تعیین میزان فراگیری، مهارت‌ها، تکنیک‌ها و حقایقی است که طی دوره آموزشی به شرکت‌کنندگان آموخته شده و برای آنان روشن گردیده است و می‌توان از طریق آموزش‌های قبل، ضمن و بعد از شرکت در دوره آموزشی به میزان آن پی برد. اثر بخشی آموزش را می‌توان به وسیله نتایج پس از آزمون تعیین کرد (۸). منظور از رفتار چگونگی و میزان تغییراتی است که در رفتار شرکت‌کنندگان در اثر شرکت در دوره آموزشی حاصل می‌شود و آن را می‌توان با ادامه ارزیابی در محیط واقعی کار روشن ساخت (۷). منظور از ارزیابی نتایج بررسی هزینه‌ای است که برای آموزش صرف گردیده است تا معلوم شود که شرکت‌کنندگان در آموزش تا چه اندازه قادر هستند، این مخارج را از طریق کار و اجرای وظایف به نحو احسن جبران کنند. این پرسشنامه بر اساس طیف ۵ گزینه‌ای لیکرت با حداکثر نمره ۵ و حداقل نمره ۱ بود. پس از تکمیل پرسشنامه، داده‌ها در نرم افزار SPSS تجزیه و تحلیل شدند. ابتدا بررسی توزیع نرمال و یکسان داده‌ها با استفاده از آزمون کولموگروف اسمیرنوف انجام گرفت و پس از تایید نرمال بودن داده‌ها از آزمون‌های آماری پارامتری تی مستقل و تحلیل انحراف معیار استفاده گردید. برای بررسی متغیر اخلاق حرفه‌ای در گروه‌های جنس و مدرک دیپلم – که دارای دو گروه دانشجوی متفاوت هستند– از آزمون تی‌مستقل استفاده گردید. در گروه‌های سنی – که دارای سه گروه دانشجوی متفاوت هستند– از آزمون تحلیل انحراف معیار استفاده گردید.

یافته‌ها

نتایج نشان داد که کلیه دانشجویان شرکت کننده در این مطالعه، قبلا در دوره‌های آموزشی مربوط به اخلاق حرفه‌ای شرکت نکرده‌اند. دامنه سنی شرکت‌کنندگان بین ۲۲ تا ۲۴ سال بود. ۱۶ نفر از دانشجویان دختر و ۱۶ نفر پسر بودند. (جدول ۱)

همان‌گونه که در جدول شماره ۲ مشاهده می‌شود میانگین نمره ارزشیابی برنامه اخلاق حرفه‌ای در سطح واکنش ۷۱/۷۸ با انحراف معیار ۶/۰۸ از ۸۵، در سطح یادگیری ۲۹/۰۳ با انحراف معیار ۳/۴۶

جدول ۱- اطلاعات جمعیت شناختی دانشجویان شرکت‌کننده

متغیر	دسته‌ها	تعداد	درصد
مدرک دیپلم	تجربی	۳۰	۹۳/۸
	ریاضی	۲	۶/۲
جنس	زن	۱۶	۵۰
	مرد	۱۶	۵۰
سن	۲۲ سال	۱۶	۵۰
	۲۳ سال	۱۵	۴۶/۹
	۲۴ سال	۱	۳/۱

جدول ۲- ارزشیابی برنامه اخلاق حرفه‌ای در سطح واکنش، یادگیری، رفتار و نتایج دانشگاهی

نمره کل	حداقل نمره	حداکثر نمره	میانگین	انحراف معیار
نمره کل در سطح واکنش	۱۷	۸۵	۷۱/۷۸	۶/۰۸
نمره کل در سطح یادگیری	۷	۳۵	۲۹/۰۳	۳/۴۶
نمره کل در سطح رفتار	۸	۴۰	۳۴/۹۰	۲/۵۵
نمره کل در سطح نتایج دانشگاهی	۱۳	۶۵	۵۴/۳۷	۶/۰۳

[Downloaded from jps.ajaums.ac.ir on 2026-10-06]

از ۳۵، در سطح رفتاری ۳۴/۹۰ با انحراف معیار ۲/۵۵ از ۴۰ و در سطح نتایج دانشگاهی نیز ۵۴/۳۷ با انحراف معیار ۶/۰۳ از ۶۵ بوده است.

در جدول ۳نیز مشاهده می‌گردد که آزمون کولموگروف اسمیرنوف برای متغیر اخلاق حرفه‌ای معنادار نیست (P=۰/۱۲)؛ بنابراین متغیر مذکور دارای توزیع نرمالی است و می‌توان از تحلیل‌های پارامتریک برای آن استفاده کرد. لذا در جدول ۴ از آزمون تی‌مستقل و تحلیل انحراف معیار برای مقایسه میانگین نمرات اخلاق حرفه‌ای استفاده شده است.

طبق اطلاعات مندرج در جدول ۴ علی رغم تفاوت اندک در میانگین نمره اخلاق حرفه‌ای در گروه‌های مختلف به تفکیک مدرک تحصیلی دیپلم (P=۰/۸۸۷)، جنس (P=۰/۶۷۳) و سن (P=۱/۲۷)، نتایج آزمون‌های آماری تی‌مستقل و آنوا این تفاوت در هیچ‌یک از گروه‌های جمعیت‌شناختی معنادار نیست.

نکته مهم دیگر این است که میانگین نمره کلی ارزشیابی دانشجویان علوم‌آزمایشگاهی از برنامه درسی اخلاق حرفه‌ای ۱۹۰/۰۹ با انحراف معیار ۱۵/۹۸ است که با توجه شاخص‌های ارزشیابی (نمره بین ۴۵ تا ۹۰: ارزشیابی ضعیف، نمره بین ۹۰ تا ۱۳۵: ارزشیابی متوسط، نمره بالاتر از ۱۳۵: ارزشیابی عالی)، ارزشیابی دانشجویان مورد بررسی از برنامه درسی اخلاق حرفه‌ای در حد عالی است. (جدول ۴)

بحث و نتیجه‌گیری

نتایج این مطالعه نشان داد که میانگین نمره کلی ارزشیابی دانشجویان علوم آزمایشگاهی از برنامه درسی اخلاق حرفه‌ای ۱۹۰/۰۹ با انحراف معیار ۱۵/۹۸ است که با توجه به شاخص‌های ارزشیابی نشان‌دهنده آن است که ارزشیابی دانشجویان مورد بررسی از برنامه درسی اخلاق حرفه‌ای در حد عالی است. هم چنین میانگین نمره اخلاق حرفه‌ای در گروه‌های مختلف به تفکیک مدرک تحصیلی دیپلم، جنس و سن اختلاف معنادار نداشت. در این راستا علیشاهی و همکاران (۱۳۹۷) مطالعه‌ای با عنوان بررسی برنامه درسی رشته‌های مختلف علوم پزشکی از نظر درس اخلاق حرفه‌ای و پیشنهاد برنامه درسی جدید اخلاق حرفه‌ای انجام دادند. در این مطالعه رشته‌های علوم پزشکی ابتدا در دو دسته علوم پایه و بالین دسته‌بندی شدند. با بررسی برنامه درسی درس اخلاق حرفه‌ای هر رشته تعداد واحد، ساعت تدریس، شیوه تدریس، شیوه ارزشیابی و منابع درس مشخص شد. در مرحله دوم جستجوی کوریکولوم اخلاق حرفه‌ای مربوط به رشته‌های پایه و بالینی در چند دانشگاه مطرح دنیا انجام گرفت و سر فصل‌های آن‌ها مشخص گردید. در مرحله سوم با استفاده

جدول ۳- آزمون کولموگروف اسمیرنوف برای بررسی نرمال بودن داده‌ها

متغیر	میانگین	انحراف استاندارد	Z کولموگروف اسمیرنوف	p-value
اخلاق حرفه‌ای	۱۹۰/۰۹	۱۵/۹	۰/۱۳۹	۰/۱۲

جدول ۴- مقایسه میانگین و انحراف معیار نمره اخلاق حرفه‌ای برحسب متغیرهای جمعیت‌شناختی

متغیر	دسته‌ها	حداقل نمره	حداکثر نمره	میانگین	انحراف معیار	t*	درجه آزادی	p-value
مدرک دیپلم	تجربی	۴۵	۲۲۵	۱۹۰/۲	۱۶/۴۳	۰/۱۴۳	۳۰	۰/۸۸۷
	ریاضی	۴۵	۲۲۵	۱۸۸/۵	۹/۱۹			
جنس	زن	۴۵	۲۲۵	۱۹۱/۳۱	۱۵/۲۷	۰/۴۲۶	۳۰	۰/۶۷۳
	مرد	۴۵	۲۲۵	۱۸۸/۸۷	۱۷/۰۷			
سن	۲۲ سال	۴۵	۲۲۵	۱۸۴/۶۲	۱۸/۴	۲/۲۲	۲	۱/۲۷
	۲۳ سال	۴۵	۲۲۵	۱۹۴/۹۳	۱۱/۲۸			
	۲۴ سال	۴۵	۲۲۵	۲۰۵	–			
نمره کل		۴۵	۲۲۵	۱۹۰/۰۹	۱۵/۹۸			

* برای آزمون تفاوت نمره اخلاق حرفه‌ای در دو گروه دارای مدرک دیپلم ریاضی و تجربی و همچنین دو گروه زن و مرد از آزمون تی‌مستقل (Independent T test) در سطح اطمینان ۹۵٪ استفاده شده‌است. اما برای آزمون تفاوت نمره اخلاق حرفه‌ای در گروه‌های سنی از آزمون آماری تحلیل انحراف معیار (One-way ANOVA) استفاده شده است.

[Downloaded from jps.ajaums.ac.ir on 2026-10-06]

از یافته‌های به دست‌آمده الگویی برای برنامه درسی درس اخلاق حرفه‌ای در رشته‌های پایه و بالینی علوم پزشکی مطرح شد. نتایج این مطالعه نشان داد که از ۴۵۴ رشته علوم پزشکی در ۷۳ رشته، درس اخلاق حرفه‌ای وجود دارد. در ۷۵/۳ درصد موارد تدریس به شیوه نظری و در ۴۹/۵۳ درصد موارد از منابع فارسی استفاده می‌شود. شرکت کنندگان این مطالعه نیز از وجود واحد اخلاق حرفه‌ای در برنامه درسی درسی رضایت داشتند (۴).

محبی‌امین و همکاران (۱۳۹۴) مطالعه‌ای با عنوان ارزیابی کیفیت برنامه درسی اخلاق پزشکی از دیدگاه دانشجویان انجام دادند نتایج این مطالعه نیز نشان داد که دیدگاه دانشجویان از وضعیت کیفیت برنامه درسی اخلاق حرفه‌ای نامطلوب است و نیاز به طراحی و بازنگری مجدد وجود دارد (۹) در صورتی که در مطالعه حاضر نمره ارزشیابی در سطوح مختلف عالی گزارش گردیده است.

مظفری و همکاران (۱۳۹۰) نیز مطالعه‌ای با عنوان ارزشیابی یک تجربه آموزشی، نظرات دانشجویان کارشناسی رشته پرستاری علوم پزشکی ایلام درباره درس جدید اخلاق و مقررات حرفه‌ای در پرستاری انجام داد. نتایج این مطالعه نشان داد که ۸۵ درصد از شرکت کنندگان ضرورت وجود درس اخلاق حرفه‌ای را در دانشجویان پرستاری گزارش نموده‌اند. در این مطالعه توصیفی که نظر ۸۱دانشجو را سنجیده بودند همانند مطالعه حاضر رضایت‌مندی دانشجویان از افزودن درس اخلاق حرفه‌ای به برنامه درسی دانشجویان مفید تلقی گردید (۱۰).

با توجه به نتایج مطالعه حاضر و افزودن درس اخلاق حرفه‌ای به برنامه درسی دانشجویان، دهقانی و همکاران (۱۴۰۰) نیز مطالعه‌ای با عنوان طراحی یک الگوی برنامه درسی اخلاق حرفه‌ای برای دانشجویان علوم پزشکی انجام دادند. نتایج این مطالعه نشان داد که تدوین برنامه‌های آموزشی یکسان و مدون اخلاق حرفه‌ای از منابع بالادستی بسیار ضروری است. هم چنین تبیین محتوای آموزشی اخلاق حرفه‌ای کاربردی و قابل اجرا، آموزش و ارزشیابی اصول اخلاق حرفه‌ای در تمام دوره‌ها و رشته‌های تحصیلی جهت نهادینه کردن اصول اخلاق حرفه‌ای در سه حوزه آموزش، پژوهش و درمان بسیار لازم است (۱۱).

ابوهاشیش (Abou Hashish) و همکاران (۲۰۱۹) نیز مطالعه‌ای با عنوان ارتباط بین ایدئولوژی اخلاقی و قضاوت اخلاقی انجام دادند. نتایج این مطالعه نشان داد که تمرکز بر اخلاق می‌تواند جهت‌گیری ارزش‌های اخلاق حرفه‌ای، ایدئولوژی اخلاقی، اعتقادات و نگرش‌های دانشجویان علوم پزشکی را در رفتار و عمل تحت تاثیر قرار دهد (۱۲).

رودی و همکاران (۲۰۱۸) نیز مطالعه‌ای با عنوان مفهوم‌سازی مشاوره برنامه درسی به عنوان یکی از قلمروهای نوین حوزه مطالعات برنامه درسی انجام دادند. نتایج این مطالعه نشان می‌دهد که مهم‌ترین عامل تعیین کننده در تبیین یک برنامه درسی و آموزشی، تعریفی است که صاحب‌نظران و متخصصان برنامه درسی از برنامه درسی ارائه می‌دهند (۱۳). مطالعه حاضر نیز نقش بارز و مهمی در نهادینه کردن اصول و مهارت‌های اخلاق حرفه‌ای در یادگیرندگان دارد به طوری که بتوانند در محیط کار، آن‌ها را اجرایی کنند. همان طور که برنامه‌های درسی، ابزارهای مهمی هستند که به وسیله آن‌ها سلامت بشر در ابعاد اجتماعی، جسمی و روانی حفظ و منتقل می‌شود (۱۴). لذا اجرایی شدن این واحد در برنامه درسی دانشجویان جهت نهادینه شدن مهارت‌ها و اصول اخلاق حرفه‌ای بیش از پیش اهمیت دارد و پرداختن به این موضوع بسیار لازم و ضروری است.

از سوی دیگر مطالعات مختلف این موضوع را ثابت کرده‌اند که گنجاندن واحد اخلاق حرفه‌ای در برنامه درسی دانشجویان به منظور دستیابی به اهداف و نهادینه شدن اصول اخلاق حرفه‌ای امری ضروری بوده و پیشنهاد می‌گردد عملکرد فراگیران به صورت دوره‌ای و مستمر در طی این آموزش‌ها مورد سنجش و ارزیابی قرار گیرد. واضح است که در صورت عدم وجود چنین برنامه‌های آموزشی، خلا این واحد درسی در هنگام ورود دانشجویان به محیط کار مشاهده شده و نظام سلامت را با چالش‌هایی روبه رو می‌کند.

تشکر و قدردانی

این مطالعه با همکاری و تامین بودجه معاونت تحقیقات و فناوری دانشگاه علوم پزشکی همدان انجام شد. محققان و نویسندگان این مطالعه بدین وسیله از دانشجویان شرکت‌کننده در مطالعه و کارشناسان آموزش دانشکده پیراپزشکی تشکر و قدردانی می‌نماید.

[Downloaded from jps.ajaums.ac.ir on 2026-10-06]

References

1- Arefi M. Topics in Interdisciplinary Curriculum Engineering in Higher Education. ISHum. 2011; 2(4): 69-94. [Persian]
2- Iwasiw CL, Goldenberg D, Andrusyszyn M-A. Extending the evidence base for nursing education. IJNES. 2005; 2(1):1-5.
3- Peimani M, Aalla M, Pajouhi M. Faculty support for curriculum development in nursing education. FMEJ. 2011; 4(3): 45-50.
4- Alishahi M, Sharifabad B, Nasiriani K, Fallahzadeh H. The effect of using feedback method in patient education on nursing students' communication skills. FMSYIAUY.2018;10(2): 23-32. [Persian]
5- Omidfar K. Review of topics and ethical points in the medical diagnosis laboratory. IJMEH. 2015; 8(4):3.
6- Anjerani SD, Safadel N, Mahdavi S. Develop a charter of clients' rights to medical diagnostic laboratories. IJMEH. 2014; 6(6):1-4.
7- Kirkpatrick D. A practical guide for effective evaluation of training programs. FRIC. 2009; 6: 1-96.
8- Meyari A, Mousavi E, Amiri F, Rostami Moez M, Alafchi B. The effect of conducting a training course on research methods in the curriculum of laboratory science students at Hamadan University of Medical Sciences. RME. 2020; 12 (4):40-47. [Persian]
9- Mohebbi A, Rabiee K. Evaluating the quality of medical ethics curriculum from students' perspectives. EHM. 2015; 8 (3): 77-86. [Persian]
10- Mozaffari M, Evaluation of an educational experience: Opinions of undergraduate nursing students of Ilam University of Medical Sciences about the new course of ethics and professional regulations in nursing. JMH. 2012; 3 (8):173-190. [Persian]
11- Dehghani F, Salimi J, Zarezadeh Y, Yousefi S, Designing a professional ethics curriculum model for medical students. IJME. 2020; 10(20): 484-99. [Persian]
12- Abou Hashish EA, Ali Awad NH. Relationship between Ethical Ideology and Moral Judgment: Academic Nurse Educators' Perception. NE. 2019; 26(3): 84
13- Rudi M, Vajargah K, Fathi M, Arefi R. Sharifi M. Conceptualizing Curriculum Developing Counseling as a New Domain in Curriculum Studies. JTPC. 2018; 6(11): 105-140.
14- Haghparast Lati T, Naderi E, Seif Naraghi M. The Spiritual Curriculum Model in Social Studies Course for the Development of Spiritual Health of Learners. ESMS. 2018; 11 (3):149-157. [Persian].

[Downloaded from jps.ajaums.ac.ir on 2026-10-06]